

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Zon, zee, strand en college

Tol, L. van

Citation

Tol, L. van. (2005). Zon, zee, strand en college. *Bestuurskundige Berichten*, 20(1), 33-34.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211341>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211341>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

is of zij politicus of ambtenaar zijn. "[A] near complete integration of politics and administration is a rather good characterization of totalitarianism, and perhaps liberty is a product of disjunction." (Waldo in Brown & Stillman 1986: 137). Waldo beweert dus, dat opheffing van de tweedeling politiek/bestuur gevaarlijk is en kenmerkend voor totalitaire staten. Handhaving van de tweedeling draagt bij aan instandhouding van de vrijheid.

Waldo's argumentatie kan nog wat worden uitgebreid. Zoals bekend, bestaat er van het totalitarisme zowel een linkse, communistische variant als een rechtse, fascistische variant. Het lijkt er bij nader inzien op, dat de tweedeling tussen politiek en bestuur in deze varianten op een verschillende manier wordt opgeheven. Om dit duidelijk in te zien, moeten we ons niet de historisch bestaande totalitaire staten voorstellen, maar de totalitaire 'heilsstaten', als je ze zo mag noemen, waarvan de historische totalitaire staten een doelbewuste benadering zijn. Hoe wordt de tweedeling tussen de politiek en het ambtelijke bestuur in totalitaire heilsstaten opgeheven? Ter linkerzijde, in communistische heilsstaten, lijken alle activiteiten van de staat (voorzover die er nog is) uiteindelijk neer te komen op administratie, planning en management. In zulke heilsstaten komt geen politiek meer voor: "Zijn in de loop der ontwikkeling de klassentegenstellingen verdwenen en is alle produktie in handen van de geassocieerde individuen geconcentreerd, dan verliest de openbare macht haar politiek karakter." (Marx & Engels 1848/1971: 66). De regering over mensen maakt dan plaats, volgens Marx en Engels, voor de administratie van dingen. Ter rechterzijde, in fascistische heilsstaten, lijken alle staatsactiviteiten niet neer te komen op ambtelijk bestuur, maar juist op politiek, machtsstrijd en uiteindelijk, als 'voortzetting van de politiek met andere middelen', zelfs oorlog. De ideologen van het fascisme keren zich scherp tegen het uitwissen van de scheidslijn tussen vriend en vijand en de 'depolitiserings' van de moderne staat (Schmitt 1932/2001).

In beide varianten van het totalitarisme wordt de tweedeling tussen de politiek en het ambtelijke bestuur opgeheven, maar

op een verschillende wijze. In communistische heilsstaten wordt de politiek overwoekerd door het ambtelijke bestuur; in fascistische heilsstaten gebeurt het omgekeerde (waarbij politiek en bestuur overigens een heel ander karakter hebben dan in democratische rechtsstaten). De historisch bestaande totalitaire staten vormen hiervan, zoals gezegd, een onvolkomen benadering.

Om lering te trekken uit deze analyse keren we terug naar Waldo. Hij constateert, dat pogingen om de tweedeling tussen het politieke en het ambtelijke op te heffen zowel illusoir of utopisch als gevaarlijk zijn. De keerzijde hiervan is, dat instandhouding van de tweedeling, bij alle spanningen die dat met zich meebrengt, ook gunstige effecten heeft. De tweedeling is een kenmerk van democratische rechtsstaten die bijdraagt aan het waarborgen van de vrijheid. "In a situation in which there is principled as well as practical lack of congruence between politics and administration there are opportunities as well as problems, freedoms as well as frustrations. It is close to the mark to say that problems of congruence are a defining characteristic of liberal-democratic institutions. Put the other way around, the term *totalitarian* might best fit an entity in which politics and administration are a seamless robe." (Waldo 1987: 106).

Dit zijn inzichten waarmee onderzoekers van de politiek-ambtelijke verhoudingen ongetwijfeld hun voordeel kunnen doen. □

Patrick Overeem

Ik geef de pen graag door aan Dimitar Toshkov, met wie ik regelmatig goede discussies heb.

Noten

- Brown, B.E.S. & Stillman II, R.J. (1986). *A search for public administration: The ideas and career of Dwight Waldo*. College Station: Texas A&M University Press.
- Marx, K.H. & Engels, F. (1848/1971). *Het communistisch manifest*. Amsterdam: Pegasus.
- Schmitt, C. (1932/2001). *Het begrip politiek*. Amsterdam: Boom/Parrèsia.
- Waldo, D. (1968). *The novelist on organization and administration: An inquiry into the relationship between two worlds*. Berkeley, CA: Institute of Governmental Studies.
- Waldo, D. (1981). Politics and administration: A profound disjunction. *Dialogue*, 4(1), 1-6.
- Waldo, D. (1984). The perdurability of the politics-administration dichotomy: Woodrow Wilson and the 'identity crisis' of public administration. In J. Rabin & J. Bowman (Eds.), *Politics and administration: Woodrow Wilson and American public administration* (pp. 219-233). New York: Marcel Dekker.
- Waldo, D. (1987). Politics and administration: On thinking about a complex relationship. In R.C. Chandler (Ed.), *A centennial history of the American administrative state* (pp. 89-112). New York: Free Press.

Zon, zee, strand en college

Summer School, strand of allebei? Dat stond op de voorpagina van nummer 34 van de Mare. Dat het allebei kan heb ik afgelopen zomer kunnen ervaren. Er kan eigenlijk nog wel meer: feestjes, uitstapjes, shoppen...noem maar op. Hierbij mijn verslag van een summerschool onder de brandende zon van Californië.

Op 1 juli verscheen ik al vroeg op Schiphol, zwaar bekapt met twee koffers want ja, wat kun je allemaal wel niet nodig hebben als je bijna 2 maanden van huis bent. 19.00 uur lokale tijd zette ik voor het eerst voet aan de grond in Californië, San Francisco om precies te zijn. Van daaruit had ik nog een reisje voor de boeg want de University of California at Berkeley was mijn bestemming. Berkeley ligt aan de andere kant van de San Francisco Bay, nog geen 20 minuten van het centrum van San Francisco - als je de weg weet.

Gelukkig had ik een paar dagen om aan het tijdsverschil van negen uur te wennen voordat de colleges begonnen. In die dagen kon ik ook de campus verkennen, sportkaart regelen en natuurlijk naar San Francisco zelf. Ik verbleef in het "International House", zoals de naam al aangeeft veel internationale studenten en contact was dan ook niet erg moeilijk te leggen. Ik had een eigen kamer op de zesde etage met uitzicht op de baai, San Francisco, de Golden Gate Bridge en Alcatraz. Een goed begin is het halve werk. De campus van Berkeley bestaat uit tientallen prachtige gebouwen en ook de sportschool deed meer denken aan een trainingskamp van een of andere rijke sportclub dan aan een sportschool voor studenten. Zeven sportzalen met elk uur een andere les, basketbalhallen (natuurlijk), drie zwembaden, gigantische fitnesszalen noem maar op.

Het USC is er niets bij. En dan nog het weer, dagelijks zo'n 20 tot 25 graden en blauwe lucht. "The Bay Area" staat bekend om de mist maar die was er alleen 's ochtends vroeg en kwam 's avonds als een deken weer aanrollen, maar overdag was het prachtig.

Net toen het vakantiegevoel me begon te bekruipen begonnen de colleges. Daar was ik immers voor gekomen. Ik volgde twee vakken: "Peace and Conflict Studies" en "Individual Morality and Social Justice". Beide vakken werden gegeven door bijzonder interessante docenten. Zo kwam de docent van Peace and Conflict Studies oorspronkelijk uit Iran en heeft daar door zijn kritische houding ten opzichte van het regime geen makkelijke tijd gehad. Toen hij vorig jaar terugging om zijn familie op te zoeken is hij zelfs gearresteerd op verdenking van spionage. Hij heeft drie maanden vastgezeten in een zeer armoedige gevangenis en is bijna dagelijks met marteling gedwongen tot verklaringen. Zijn aandacht voor het onderwerp "Human Rights" was dan ook sterk toegenomen en de problematiek van mensenrechten kwam dus vaak ter sprake in de colleges. Daarnaast is er ingegaan op de oorzaak van en oplossingen voor conflicten, zowel inter- als intra-

statelijk. Diverse theorieën kwamen daarbij aan bod. Bijvoorbeeld theorieën met betrekking tot de vraag: zijn mensen van nature vijandig? Freud en Hobbes vinden van wel, Rousseau is er juist van overtuigd dat mensen in de natuurstaat goed zijn. Als mensen van nature vijandig zijn, verklaart dat natuurlijk al een deel van waarom conflicten ontstaan. Daarnaast is gesproken over de invloed van ideologieën, cultuurverschillen, vorm van regime enz. Deze elementen zijn onder te brengen in drie niveaus van analyse, nl. het individuele niveau, het niveau van de staat en het internationale niveau. Aan de hand van dit analyse schema hebben we talloze conflicten in de wereld geanalyseerd, van de Wereldoorlogen tot etnische conflicten in bijvoorbeeld Afrika. Daarnaast zijn ook theorieën besproken die trachten conflicten te verklaren en oplossingen te bieden. Zo heb je het realisme versus het liberalisme. Waar het realisme de verklaring legt in "a struggle for power among self interested states", ziet het liberalisme juist problemen in het feit dat landen niet voldoende wederzijds afhankelijk zijn. Ik heb door

het volgen van dit vak ontzettend veel geleerd over internationale relaties, daarnaast was de vorm van het college ook erg leerzaam. De docent was maar korte tijd aan het woord, de rest van de tijd werd ingevuld met discussies, rollenspellen enz. Daardoor voelde je de problematiek beter aan en deed je ook praktische ervaring op.

"Berkeley ligt aan de andere kant van de San Francisco Bay, nog geen 20 minuten van het centrum van San Francisco - als je de weg weet"

Het vak "Individual Morality and Social Justice" was voor mij eigenlijk een vervolg op het vak "Ethiek in het Openbaar Bestuur". Hier en daar was er wat overlap maar dat vond ik niet zo erg aangezien het over moeilijke onderwerpen gaat. Het filosofisch denken kan nogal eens frustrerend zijn aangezien er vaak geen antwoorden zijn. De discussie duurt maar voort en op elk punt is wel weer iets af te dingen. Met name bij het schrijven van de papers ondervond ik heel wat moeilijkheden om bepaalde argumenten goed op papier te krijgen. We hebben het onder andere gehad over de Epistemologie, wat gaat over de vraag wat kennis is. De sceptici zeggen daarover dat we helemaal geen redenen hebben om iets aan te nemen van de informatie over de buitenwereld. Om dit te verduidelijken een stukje uit mijn paper:

"I concluded that I might take as a general rule the principle that all things, which we very clearly and obviously conceive, are true: only observing, however that there is some difficulty in rightly determining the objects, which we distinctly conceive" (Descartes, Discours de la Méthode, 1637) In this quotation of Descartes, it is meant that every experience you

have, makes you believe something. But what if everything that you experience is not real? Maybe it is just an imagination of our mind. In this paper I will consider this powerful doubt on the veracity of our cognitive faculties. The Skeptical argument is that we think we have reasons to believe in facts about the external world, due to our sensory experiences because we would have these same experiences if those are for example send to us by a computer. In that case we could be just a brain in a vat, being fed experiences with electrodes of a computer. We do not have clear evidence for each of both sides, because the evidence that we can get from appearances strengthens both possibilities. That is why the Skeptic argue that we do not have any reason to believe anything we take ourselves to believe about the external physical world.

Behalve dit complexe vraagstuk hebben we het ook over het Consequentialisme en de Deontologie gehad. Hier werd met name aandacht geschonken aan wat moreel verantwoord is in oorlogen, kijk je daarbij naar de consequenties van handelingen of naar de handeling zelf ongeacht de consequenties? Ook kwam de discussie tussen objectivisten en subjectivisten ter sprake. Hier ging het met name over de vraag of waarden wel objectief kunnen zijn, er is immers geen bewijs te vinden in de wereld maar moeten we dan aannemen dat alle waarden, ook zoals 'slavernij is fout', subjectief zijn? Met deze onderwerpen was de tijd goed te vullen want zoals ik al zei is er geen definitief antwoord te vinden en konden de discussies erg lang doorgaan. Dat maakte het overigens niet minder interessant.

Omdat ik vijf uur per dag college had en daarnaast erg veel moest lezen, voorbereiden en papers schrijven bleef er weinig tijd over voor 'toeristische' dingen. Toch lukte me het elk weekend wel om er tussen uit te gaan. Zo heb ik een dag een

auto gehuurd met een paar mensen en ben door het noorden van Californië gaan rijden. Het is heel anders om op een Amerikaanse snelweg te rijden, je wordt links en rechts ingehaald en je hebt er echt gekken tussen zitten. We hebben Sacramento, de hoofdstad van Californië bezocht. Daar was o.a. het 'witte huis' van Swartzenegger te vinden. Daarnaast hebben we een aantal wijnproeverijen bezocht die prachtig gelegen waren, letterlijk in the middle of nowhere. In San Francisco was het altijd zo'n 20 tot 25 graden, maar als je de auto uitstapt in het binnenland is het wel iets warmer. Toen 45 graden. Andere weekenden was ik in San Francisco aan het shoppen of naar een museum. Één weekend ben ik naar Los Angeles gevlogen. Een vriendin heeft me daar rondgeleid. Hollywood, Santa Monica, Lagoon Beach, noem maar op. Uitgaan is daar overigens één groot barbiefestijn. LA is echt een Amerikaanse stad, veel meer dan San Francisco wat toch wat meer Europees doet. Verder heb ik Yosemite National Park bezocht waar we met een groep van 40 mensen 2 nachten in een bus sliepen en 1 nacht in de buitenlucht rond een kampvuur. Het feit dat daar beren lopen maakte het wel spannend. Op 13 augustus had ik mijn laatste tentamen en moest ik ook het International House verlaten. Nadat ik een nieuwe (grotere) koffer gekocht had was ik in staat mijn kamertje leeg te ruimen en werd ik opgehaald door een vriendin bij wie ik de laatste week zou logeren. Zij studeert aan de University of California in Santa Cruz en heeft me daar het echte Amerikaanse studentenleven laten zien. Overdag lekker naar het strand of rondhangen op de campus (waar het altijd gezellig is) en 's avonds naar een party of een toneelstuk in de bossen.

Na dit laatste weekje relaxen werd het tijd om afscheid te nemen van al het moois dat Californië te bieden heeft en natuurlijk van iedereen die ik in de tussentijd had leren kennen. Mijn adresboekje pilde inmiddels behoorlijk uit, als ik nog eens een wereldreis ga maken heb ik overal wel een plek om te logeren. Ik ben ontzettend leuke mensen tegengekomen uit alle uithoeken van de wereld en het was heel interessant om al hun verhalen te horen. Het meest bijzonder was nog wel één van mijn klasgenoten van het Peace and Conflict Studies groepje, namelijk Kroonprinses Victoria van Zweden. Ze kwam me al die tijd al zo bekend voor en ik vond ook dat ze wel een enorm gespierde vriend had, een beetje bodyguard-achtig.

Kort samengevat heb ik een geweldige tijd gehad, veel geleerd en heel leuke mensen tegengekomen. Na bijna twee maanden was het ook wel lekker om weer naar het nuchtere Nederland terug te keren maar ik denk er met veel plezier aan terug. Mocht je de kans krijgen zo iets te ondernemen raad ik het je echt aan om te gaan. Mocht je meer informatie willen over een summerschool aan de University of California kun je kijken op www.lucprograms.com. □

Leonique van Tol

De regisseur: Pim Fortuyn

"Ik sta met een missie in het leven: aan de mensen in het land wil ik de samenleving teruggeven. Nederland is van de kaart. Wij zijn wereldburger, Europeaan en Nederlander. Van het laatste maken we niets. De publieke ruimte is van niemand. Er is geen liefde voor het land". Dit waren de woorden van Pim Fortuyn (Elsevier, 2001). Pim Fortuyn heeft op 12 augustus 1991 een artikel geschreven voor de B.I.L.-almanak over de invoering van de OV-jaarkaart genaamd 'Door de sporen de rails niet meer zien'. Pim Fortuyn was directeur van de OV-studentenkaart BV. Als directeur zijnde dacht hij misschien daadwerkelijk zijn missie, de samenleving teruggeven, te kunnen bereiken.

In ieder geval, dit was zijn doel. Pim Fortuyn had meerdere missies in zijn leven waaronder premier van Nederland worden. Helaas heeft hij deze niet kunnen vervullen. Heeft hij zijn eerste missie wel kunnen vervullen? Was de invoering van de OV-jaarkaart wel de missie van Pim Fortuyn? Tenslotte is de OV-jaarkaart door de minister Ritzen bedacht. Mijn vraag dan is: Zou de OV-jaarkaart ook tot stand zijn gekomen als Pim Fortuyn niet de directeur zou zijn geweest van de BV? Veel mensen denken dat Pim Fortuyn verantwoordelijk is voor de OV-jaarkaart, maar is dat wel het geval? In dit artikel ga ik hier verder op in. Pim Fortuyn heeft in zijn artikel 'Door de sporen de rails niet meer zien' een aantal toekomstperspectieven van de OV-jaarkaart vermeld, die ik uitgebreid in mijn artikel zal opnemen.

"Aan de invoering van de OV-studentenkaart ging een storm van kritiek vooraf. Uit het feit dat de invoering van de kaart een bezuinigingsmaatregel was leidde men al snel af dat men dan ook benadeeld zou worden", zegt Fortuyn. Het merkwaardige is dat studentenorganisaties daar toen tegen waren. Nu willen ze hem niet meer kwijt. De studenten die tegen de OV-jaarkaart protesteerden, waren niet ver van hun school verwijderd. Hun medestudenten konden wél voordeel hebben bij de invoering van de OV-studentenkaart. In ruil voor de kaart werd namelijk zestig gulden op de basisbeurs gerekend. De kaart werd per 1 januari 1991 ingevoerd. In zijn artikel schrijft Pim Fortuyn trots de vele voordelen van de OV-jaarkaart. De OV-jaarkaart betekent een toename van de mobiliteit van 800.000 jongeren die het aanzien van Nederland zal veranderen op sociaal, economisch en cultureel niveau. Pim Fortuyn zet ook verschillende evenementen uiteen die jongeren uit andere provincies trekken zoals het Pinkpop Festival in Limburg, De Boulevard in Den Bosch en de grote theaters, concertzalen en musea in de Randstad. Volgens Fortuyn zullen de jongeren door 'de grotere keuzemogelijkheid en bestedingsruimte meer gaan ondernemen'. Jongeren zouden ook geobsedeerd kunnen raken met de verschillende mogelijkheden die een OV-jaarkaart een student kan verschaffen waaronder 'feesten', en dus alleen nog meer uitgeven.

Ook heeft hij het over een versterking van de identiteit. Hier komen we terug op 'zijn missie' de mensen de liefde voor Nederland te herontdekken. 'Onze eigen identiteit is in het geding. Laat ze die basis van die identiteit, het land, dan maar eens goed gaan bekijken'. Ook hier ondervind ik een keerzijde van de mogelijkheid om je liefde voor Nederland te herontdekken of te ontdekken voor de allochtonen (Nieuwe Nederlanders). De OV-jaarkaart kan er ook voor zorgen dat je haat tegenover Nederland wordt herontdekt of ontdekt (voor de huismuisjes). Dit kan er dan juist voor zorgen dat die intentie om Nederland te exploreren verdwijnt. Laat mensen toch in de waan dat Nederland een prachtig land is. Het proces

van het ontdekken is veel meer interessanter dat het ontdekken zelf.

De OV-jaarkaart heeft er wel voor gezorgd dat de jongeren meer gaan ondernemen. 'Enkele ondernemende Leidse en Groningse studenten richtten een koeriersdienst op'. Studenten gebruiken hun OV-jaarkaart voor het vervoer van pakjes waaraan persoonlijke zorg moet worden besteed. Het bedrijf in Leiden heeft Pim Fortuyn zelf ingewijd. In Groningen trok een prins van Nassau de nodige publiciteit naar zich toe. Al met al zijn er vele voordelen en nadelen aan de OV-jaarkaart verbonden. Wie is er nu verantwoordelijk voor de invoering van de OV-jaarkaart? De vroegere minister van Onderwijs, Deetman, had ervoor gezorgd om voor de invoering van de OV-jaarkaart een aparte BV op te richten om ervoor te zorgen dat de kaart geen snelle dood zou sterven. Pim Fortuyn noemt dit een 'gouden greep van die Deetman'. Volgens Pim Fortuyn is de OV-jaarkaart tot stand gekomen door zijn eigen 'vasthoudendheid', die het project overeind wist te houden. Tweede Kamerlid en woordvoerder voor de PvdA voor studiefinanciering, Martijn van Dam is het hier niet mee eens. Martijn van Dam: "De OV-jaarkaart is niet door Fortuyn bedacht, maar door Ritzen. We hebben de OV-jaarkaart dus te danken aan Ritzen die daar meerdere redenen voor had.

